



Eider

De muur van de gevangenis in Toulouse



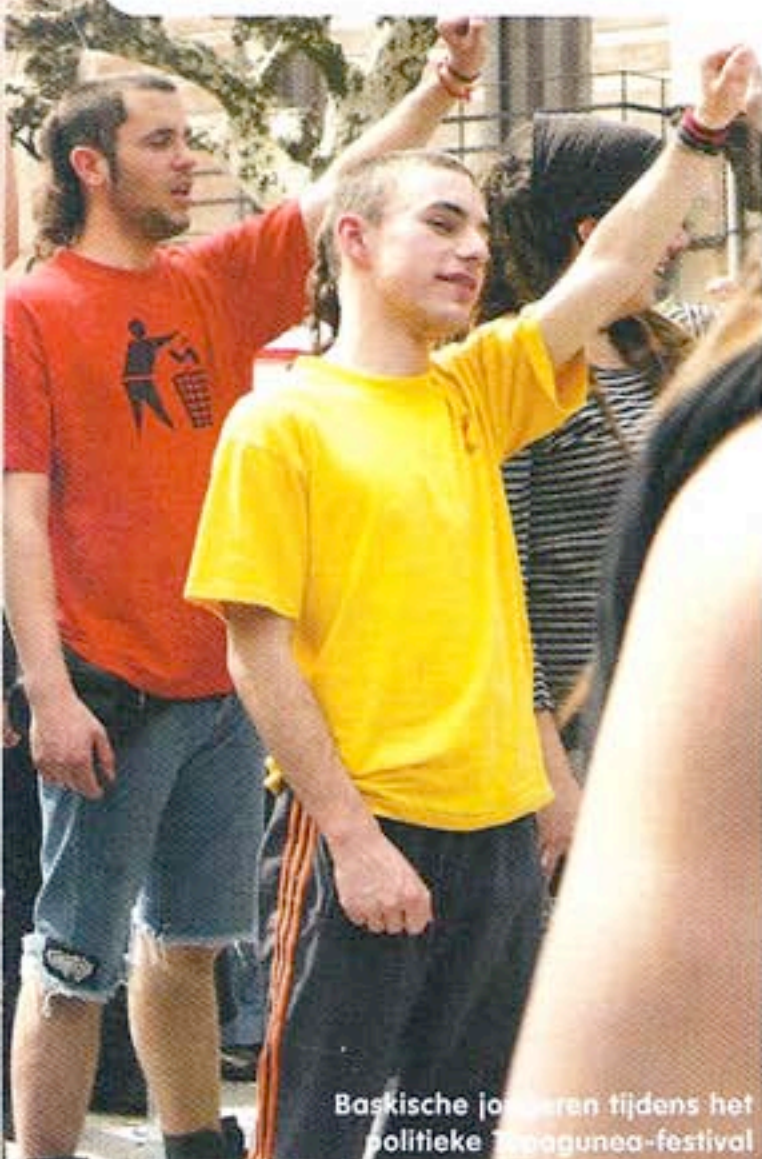
'Het is ons duidelijk. We bevinden ons niet in vakantieparadijs Spanje, maar in Baskenland'

Baskisch verzet



JONGE STRIJDEERS

Tijdens een vakantie in Baskenland raakt Marjolein geïntrigeerd door de vechtlust van de jongeren daar. Goed ingelezen en met camera op zak gaat ze drie jaar later terug: 'De saamhorigheid die ik hier zie is mooi, maar ook verwarrend.'



Baskische jongeren tijdens het politieke Euzkadi-festival

Spanje, augustus 2003

Spandoeken met politieke leuzen. Foto's van gemartelde gevangenen. Een grimmige sfeer. Het is vakantie en mijn vriendin Sanne en ik zijn op weg van Frankrijk naar Spanje. Zonder er echt bij na te denken, zijn we gestopt in San Sebastián, een plaatsje in Spaans Baskenland. Het gemiddelijke tafereel van zon, zee, strand en pittoreske dorpjes van Frankrijk is hier verte zoeken. Eenmaal op een terras laten we de situatie op ons inwerken. De gezichten van de gevangenen op de posters zitten onder de blauwe plekken. De sfeer op het pleintje is gespannen. Het is ons duidelijk: we bevinden ons niet in vakantieparadijs Spanje, maar in Baskenland. De regio in Noord-Spanje en het uiterste puntje van Frankrijk, die zich sinds jaar en dag wil afscheiden van Spanje. Iets waar de terroristische organisatie ETA al sinds de jaren zestig, meestal met bloederig geweld, voor strijdt. Gespannen en met licht knikkende knieën, lopen we terug naar de auto. Onderweg horen we loeiende sirenes en op straat zien we donkere vlekken: oud bloed.

Sanne vindt het maar luguber en wil het liefst meteen weg. Maar ik ben geïntrigeerd geraakt en haal haar over om in ieder geval één nacht te blijven. Op de camping

raken we aan de praat met een groepje Baskische jongeren, die allemaal iets ruigs hebben. Langharige jongens met kistjes. Meisjes met afgetrapte gympen en verwassen shirts. Ze zijn wat terughoudend en gesloten, maar hebben één ding met elkaar gemeen: ze strijden allemaal voor de onafhankelijkheid van hun regio.

Drie jaar later

Hoewel we op Sannes aandringen Baskenland na één avond hebben gelaten voor wat het is, heeft het me in de jaren daarna niet meer losgelaten. Bizar maar ook mooi vond ik het, dat de jongeren op die camping zo idealistisch waren. Dat ze wilden vechten voor Baskenland. Ze riepen op onverklaarbare wijze sympathie bij me op. En de geslotenheid van de meeste jongens en meiden sprak tot mijn verbeelding. Mensen die zo gesloten zijn, hebben wat te vertellen!

Met die gedachte in mijn achterhoofd ga ik drie jaar later terug. Goed ingelezen en met mijn camera op zak. Ik volg Eider, die ik via een kennis in Nederland heb leren kennen. Ze is een verlegen, mooi meisje met een typische Baskische look: zwarte broek met gekleurd rokje eroverheen, kleurige haarband in het gitzwarte haar en net als bijna alle Baskische meisjes én jongens – oorbellen in haar oren. Ze is vrolijk, maar haar ogen staan triest.

'Bijna iedereen hier blijkt een broer, zus of vriendje te hebben die in de gevangenis zit'

Eider leidt op het eerste gezicht een heel normaal leven: ze werkt als kleuterjuf in Bilbao, heeft een knappe vriend en woont samen met haar beste vriendin Johanna in een gezellig appartementje. Maar schijn bedriegt. Zowel Eiders vriend als haar zus zitten in Frankrijk in de gevangenis op verdenking van banden met de ETA. En Eider is wat dit betreft geen uitzondering in Baskenland: naarmate ik langer rondvraag, blijkt bijna iedereen een broer, zus of vriendje te hebben die in de gevangenis zit.

Politieke leuzen op een muur, hier staat 'Leve de ETA'

GORA E.T.A.

35 ORDU ETA SOLU
SOZIALA ORAINI!



De opening van het Topagunea-festival

NO PEDIREMOS PERMISO
PARA SER LIBRES
NI PERDON POR SERLO
D HINIL
ATTACH 'OG

Meer Baskische graffiti



Eider met haar vader



Baskische jongens met de Baskische Vlag

Handboeien om haar polsen

Negen maanden geleden werd Eiders vriend Oier opgepakt in Frankrijk. Ze had hem toen al ruim een jaar niet gezien, omdat hij ondergedoken zat in een Frans stadje. Eider moest via de radio horen dat hij was gearresteerd. Sinds hun zestlende zijn Oier en Eider een stel. Haar hele slaapkamer hangt vol met foto's uit die tijd. Ze ziet Oier nu een keer in de twee weken, als ze vanuit Bilbao de urenlange tocht naar Toulouse maakt om een half uur met hem te kunnen praten. Aanraken is verboden. Eiders zus Naia zit al veel langer vast: drieëneenhalf jaar om precies te zijn. Midden in de nacht hebben ze haar uit hun ouderlijk huis weggehaald. Na jarenlang wachten en hopen vond afgelopen mei eindelijk haar proces plaats, samen met dat van zes andere vermoedelijke ETA-leden. Met haar fragiele lichaam, zedige vestje en haar haren in een knotje, zag Naia er niet uit als een gevaarlijk iemand. De handboeien om haar polsen en het grote aantal bewakers om haar heen, deden echter iets anders vermoeden.

Toen de deuren van de rechtszaal sloten, begonnen alle aanwezige familieleden en vrienden hard te klappen en te juichen voor de gevangenen. En dat terwijl er dertig bewakers om hen heen stonden. De zes gevangenen wilden enkel en alleen in het Euskara (Baskisch) praten, waardoor de Franse rechter ze niet kon verstaan. Zus Naia seinde naar haar vrienden en familie. En ze gaf Eider een paar keer een handkus, waarop de bewakers haar iedere keer bruusk op de schouders tikten.

Wapens en valse identiteitsbewijzen

Acht jaar in de cel. Dat is de straf die Naia uiteindelijk heeft gekregen. Veel te hoog, vindt Eider. Maar een straf van minder dan tien jaar, geeft volgens Eider wel aan dat haar zus niemand heeft vermoord. Uit de gegevens van de rechtbank bleek dat zowel Oier als Naia zijn opgepakt met wapens en valse identiteitsbewijzen op zak. Voor de rechter genoeg reden om hen zwaar te straffen. De omstandigheden in de gevangenis zijn

voor Naia redelijk. Dit in tegenstelling tot Eiders vriend Oier. Hij zit voor een gevangene nog maar relatief kort vast, waardoor het hem door de bewakers niet gemakkelijk wordt gemaakt. Slechts een paar uur per dag mag hij zijn cel uit en elke vorm van contact met andere Baskische gevangenen is hem verboden. Dit laatste vindt hij het ergst: afgesloten van de buitenwereld en geen gelijkgestemden om mee te praten.

Hoewel Eider volkomen achter haar zus en vriend staat, probeert zij op haar beurt zonder geweld te gebruiken te vechten

'EEN STRAF VAN MINDER DAN TIEN JAAR GEEFT AAN DAT ZE NIEMAND HEEFT VERMOORD'

voor een onafhankelijk Baskenland. Dit doet ze voornamelijk door de Baskische cultuur te versterken. Zo geeft ze vrijwillig Baskische les aan kinderen, bespeelt ze verschillende Baskische instrumenten en zingt ze bij iedere gelegenheid nationalistische volksliedjes met haar vrienden.

Spanje is de terrorist

Eider is opgegroeid met het conflict tussen Spanje en Baskenland – haar vader heeft tijdens het regime van dictator Franco ook in de cel gezeten. Ze is van mening dat de Basken onrecht wordt aangedaan door Spanje en vindt dat de Baskische bevolking recht heeft op zelfbeschikking. Spanje is in haar ogen een totaal ander land met totaal andere mensen. Daarom vindt ze het bijvoorbeeld heel raar dat Baskische schoolkinderen verplicht de geschiedenis van Spanje moeten leren.

Ze benadrukt dat het niet zo is dat ze de Spanjaarden niet respecteert: ze hoopt alleen dat de Spanjaarden haar en haar mede-Basken óók respecteren. De Basken worden er volgens Eider altijd maar van beschuldigd dat ze de ETA ondersteunen en dus allemaal als terroristen worden gezien. Maar zij vindt juist dat Spanje de terrorist is: ze sluiten Baskische kranten en verbieden politieke organisaties omdat ze

volgens de Spaanse overheid sympathiseren met de ETA. Veel onschuldige mensen zijn daardoor volgens Eider al opgepakt. Ze begrijpt dan ook niet dat de internationale pers het conflict altijd maar van één kant, de Spaanse kant, belicht.

De Spanjaarden op hun beurt vinden dat de Basken al onafhankelijk genoeg zijn, met hun eigen taal, eigen scholen en eigen bestuurders. Daarbij is de Spaanse regering bang dat het hele land uit elkaar valt als Baskenland onafhankelijk wordt: er zijn namelijk meerdere groepen, waaronder de Catalanen, die hetzelfde recht op zelfbeschikking willen hebben als dat waar Baskenland voor strijdt. En als Baskenland onafhankelijk wordt, dan willen zij dat natuurlijk óók.

Vrede op een vreedzame manier

Wat Eider wil, is vrede op een vreedzame manier. Ze is dus tegen het geweld, maar begrijpt wel hoe de ETA heeft kunnen ontstaan: na jarenlang genegeerd te worden door Spanje, leken acties voor de ETA de enige manier om gehoord te worden. Inmiddels is het een vicieuze cirkel waarbij beide partijen elkaar onrecht aandoen. Sinds maart heeft de ETA een 'permanent staakt het vuren aangekondigd' en op dit moment praten zij met de Spaanse regering.

Tijdens mijn reis zag ik hoe sterk de wens is om onafhankelijk te zijn. Hoe ontzettend nationalistisch de jongeren zijn. Zo anders dan in Nederland. Zou ik ook te pas en te onpas nationalistische volksliedjes gaan zingen tijdens een dorpsfeest? Lijkt me niet. De saamhorigheid die ik heb gezien is mooi, maar ook erg verwarrend. Ik ben niemand tegengekomen die de daden van de ETA openlijk afkeurt. Moeilijk te begrijpen, als je weet dat er honderden doden zijn gevallen tijdens de bomaanslagen van de ETA in Spanje. Aan de andere kant is het vreselijk om te horen dat bijna iedereen wel een familielid in het gevang heeft zitten, en dat sommigen gemarteld worden tijdens de verhoren. De situatie is zoals Iker, een goede vriend van Eider altijd zegt, 'complicated'. ■